

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA NILSA VĀLA [*NILS WAHL*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2016. gada 7. aprīlī*

Lieta C-455/14 P

**H
pret
Eiropas Savienības Padomi,**

Eiropas Komisiju

Apelācija — Kopējā ārpolitika un drošības politika — Valsts eksperts, kas norikots Eiropas Savienības Policijas misijā Bosnijā un Hercegovinā — Lēmums par pārcelšanu — LES 24. panta 1. punkts — LESD 275. pants — Eiropas Savienības Tiesas kompetence — Valstu tiesu kompetence — KĀDP tiesību aktu kategorijas — Jēdziens “ierobežojoši pasākumi”

1. Ar Lisabonas līgumu tika atcelta Eiropas Savienības trīs pilāru struktūra, un tiesību normas par kopējo ārpolitiku un drošības politiku (turpmāk tekstā – “KĀDP”) tika iekļautas vispārējā ES tiesību sistēmā. Tomēr tas nav nozīmējis pilnīgu KĀDP “iekļaušanu Kopienas kompetencē”, jo uz šo politiku joprojām “attiecas īpaši noteikumi un procedūras”**.

2. Viens no svarīgākajiem īpašā tiesiskā regulējuma aspektiem, ko Līgumu autori ir paredzējuši attiecībā uz KĀDP, ir Eiropas Savienības Tiesas (turpmāk tekstā – “Tiesa”) kā Savienības iestādes ierobežotā kompetence šajā jomā. Var droši teikt, ka, lai gan Tiesas kompetence ir relatīvi paplašināta, ar KĀDP saistītu jautājumu pārbaudi tiesā tā var veikt tikai izņēmuma gadījumos. Tomēr šīs kompetences precīzas robežas pilnībā nav skaidras.

3. Šī lieta ir viena no pirmajām iespējām Tiesai noteikt tās kompetences apjomu attiecībā uz KĀDP. Faktiski šajā tiesvedībā galvenais jautājums ir par to, vai Vispārējā tiesa bija kompetenta izskatīt prasību par saskaņā ar KĀDP izveidotas ES misijas vadītāja pieņemto lēmumu atcelšanu. Attiecīgā jautājuma sarežģītība un jutīgums ir saistīts arī ar apstākli, ka visu trīs šīs lietas dalībnieku aizstāvētās nostājas būtiski atšķiras. Interesanti, ka visi lietas dalībnieki uzskata, ka pārsūdzētā rīkojuma pamati, lai arī dažādu iemeslu dēļ, ir kļūdaini.

* Oriģinālvaloda – angļu.

** Skat. LES 24. panta 1. punkta 2. apakšpunktu.

I – Atbilstošās tiesību normas

4. Eiropas Savienības Policijas misija (turpmāk tekstā – “EUPM”) Bosnijā un Hercegovinā vispirms tika izveidota ar Padomes 2002. gada 11. marta Vienoto rīcību 2002/210/KĀDP*** uz vienu gadu, pēc tam tā tika pagarināta vairākas reizes, pēdējoreiz ar Padomes 2009. gada 8. decembra Lēmumu 2009/906/KĀDP par EUPM Bosnijā un Hercegovinā (turpmāk tekstā – “Lēmums 2009/906”)****. Atbilstošie Lēmuma 2009/906 noteikumi ir šādi.

5. 5. pantā (“Civilais operācijas komandieris”) ir noteikts:

- “1. Civilā plānošanas un īstenošanas centra (Civilian Planning and Conduct Capability – CPCC) direktors ir EUPM civilais operācijas komandieris.
2. Civilais operācijas komandieris īsteno stratēģisku EUPM vadību un kontroli Politikas un drošības komitejas (PDK) politiskā kontrolē saskaņā ar tās stratēģiskajām norādēm un Savienības Augstās pārstāves ārlietās un drošības politikas jautājumos (AP) vispārējā vadībā.
3. Civilais operācijas komandieris nodrošina Padomes un PDK lēmumu pienācīgu un efektīvu īstenošanu, vajadzības gadījumā arī dodot stratēģiskas norādes misijas vadītājam un sniedzot viņam padomus un tehnisku atbalstu.
4. Norīkotais personāls turpina darboties pilnīgā norīkotājas valsts vai attiecīgas ES iestādes pakļautībā. Valsts iestādes civilajam operāciju komandierim uztic operatīvu personāla, grupu un vienību kontroli (OPCON).”

6. 6. pantā (“Misijas vadītājs”) ir paredzēts:

- “1. Misijas vadītājs ir atbildīgs par EUPM vadību un kontroli operācijas vietā, un to īsteno.
2. Misijas vadītājs pēc civilā operāciju komandiera norādījumiem īsteno nosūtītāju dalībvalstu personāla, grupu un vienību vadību un kontroli, kā arī atbild par administratīviem un apgādes jautājumiem, arī par EUPM rīcībā nodotiem aktīviem, līdzekļiem un informāciju.
3. Misijas vadītājs izdod norādes visam EUPM personālam, lai uz vietas efektīvi īstenotu EUPM, uzņemoties koordinācijas un ikdienas jautājumu risināšanu saskaņā ar stratēģiskiem civilā operāciju komandiera norādījumiem.

[..]

5. Misijas vadītājs ir atbildīgs par personāla disciplināro kontroli. Norīkotā personāla disciplināro uzraudzību īsteno attiecīgā valsts vai ES iestāde.

[..]”

7. Atbilstošajā 7. panta 2. punkta daļā ir noteikts, ka “EUPM personālu galvenokārt norīko dalībvalstis vai ES iestādes”.

*** OV L 70, 1. lpp.

**** OV L 322, 22. lpp.

8. 8. panta (“Misijas un *EUPM* personāla statuss”) 2. punktā ir noteikts:

“Dalībvalsts vai ES iestāde, kas ir norikojusi kādu personāla locekli, ir atbildīga par sūdzību izskatīšanu saistībā ar norikojumu, ja sūdzību iesniedz personāla loceklis vai ir saņemta sūdzība par viņu. Attiecīgā valsts vai ES iestāde ir atbildīga par lietas ierosināšanu pret norikoto personu.”

9. 9. pantā (“Komandķēde”) ir paredzēts:

“1. *EUPM* kā krīzes pārvarēšanas operācijas struktūrai ir vienota komandķēde.

2. PDK Padomes uzdevumā politiski kontrolē *EUPM* un nosaka tās stratēģisko virzību.

3. Civilais operācijas komandieris PDK politiskā kontrolē un saskaņā ar tās stratēģiskām norādēm, un AP vadībā, ir stratēģisks *EUPM* komandieris, un tādā statusā dod norādes misijas vadītājam, kā arī viņu konsultē un tehniski atbalsta.

4. Civilās operācijas komandieris ar AP starpniecību sniedz ziņojumus Padomei.

5. Misijas vadītājs operācijas vietā vada un kontrolē *EUPM* un darbojas civilā operāciju komandiera tiešā pakļautībā.”

10. Visbeidzot 10. pantā (“Politiska kontrole un stratēģiska vadība”) ir paredzēts:

“1. Padomes vārdā PDK politiski kontrolē un stratēģiski vada *EUPM*. Ar šo Padome pilnvaro PDK pieņemt attiecīgus lēmumus saskaņā ar [ES] Līguma 38. panta trešo daļu. [...] Padome patur tiesības pieņemt lēmumus par *EUPM* mērķiem un darbības izbeigšanu.

2. PDK regulāri sniedz ziņojumus Padomei.

3. PDK regulāri un pēc vajadzības saņem civilās operācijas komandiera un misijas vadītāja ziņojumus par jautājumiem, kas ir viņu kompetencē.”

II – Tiesvedības rašanās fakti

11. Šajā lietā apelācijas sūdzības iesniedzēja ir *H*, Itālijas tiesnese, kura ar Itālijas Tieslietu ministrijas 2008. gada 16. oktobra dekrētu tika norikota *EUPM* Sarajevā, lai no 2008. gada 14. novembra pildītu pienākumus “Criminal Justice Unit Adviser” amatā. Šī norikojuma darbība tika pagarināta līdz 2009. gada 31. decembrim, lai viņa varētu pildīt pienākumus “Chief Legal Officer” amatā, un pēc tam tā tika pagarināta līdz 2010. gada 31. decembrim.

12. Ar 2010. gada 7. aprīļa lēmumu, kuru parakstījis *EUPM* personāla vadītājs, apelācijas sūdzības iesniedzēja operatīvu iemeslu dēļ tika pārcelta uz reģionālo biroju Banja Lukā (Bosnija un Hercegovina) “Criminal Justice Adviser – Prosecutor” amatā no 2010. gada 19. aprīļa.

13. Saņemot 2010. gada 7. aprīļa lēmumu, apelācijas sūdzības iesniedzēja iesniedza sūdzību Itālijas iestādēs, apgalvojot, ka lēmums ir prettiesisks vairāku iemeslu dēļ. 2010. gada 15. aprīli ar elektroniskā pasta vēstuli Itālijas Republikas pastāvīgās pārstāvniecības Eiropas Savienībā ierēdnis informēja apelācijas sūdzības iesniedzēju par to, ka 2010. gada 7. aprīļa lēmuma darbība ir apturēta.

14. Ar 2010. gada 30. aprīļa lēmumu misijas vadītājs atbildēja uz iesniegto sūdzību, atstājot spēkā 2010. gada 7. aprīļa lēmumu un izskaidrojot, ka tieši viņš pieņēma šo lēmumu, ņemot vērā vajadzību nodrošināt prokurora funkcijas birojā Banja Lukā.

15. 2010. gada 4. jūnijā apelācijas sūdzības iesniedzēja cēla prasību pret *EUPM Tribunale Amministrativo Regionale del Lazio* (Lacio Reģionālā administratīvā tiesa) par 2010. gada 7. aprīļa lēmuma atcelšanu un nodarītā kaitējuma atlīdzināšanu.

III – Tiesvedība Vispārējā Tiesā un pārsūdzētais rīkojums

16. Ar 2010. gada 16. jūnijā iesniegto prasības pieteikumu apelācijas sūdzības iesniedzēja cēla prasību atcelt 2010. gada 7. aprīļa lēmumu un, ja nepieciešams, arī 2010. gada 30. aprīļa lēmumu (turpmāk tekstā – “apstrīdētie lēmumi”). Turklāt *H* lūdza Vispārējo Tiesu uzdot Padomei, Komisijai un *EUPM* atlīdzināt zaudējumus, kompensējot nodarīto kaitējumu.

17. Ar 2010. gada 17. jūlijā iesniegto prasības pieteikumu apelācijas sūdzības iesniedzēja lūdza apturēt apstrīdēto lēmumu darbību. Ar Vispārējās tiesas priekšsēdētāja 2010. gada 22. jūlija rīkojumu šis lūgums tika noraidīts (turpmāk tekstā – “rīkojums par pagaidu noregulējumu”)****.

18. Ar 2014. gada 10. jūlija rīkojumu (turpmāk tekstā – “pārsūdzētais rīkojums”)***** Vispārējā tiesa noraidīja prasību kā nepieņemamu un piesprieda *H* segt savus, kā arī atlīdzināt Padomes un Komisijas tiesāšanās izdevumus.

IV – Tiesvedība Tiesā un lietas dalībnieku prasījumi

19. Ar 2014. gada 19. septembrī iesniegto apelācijas sūdzību tās iesniedzēja lūdz Tiesu:

- atcelt pārsūdzēto rīkojumu;
- nodot lietu atpakaļ izskatīšanai Vispārējā tiesā un
- piespriest atbildētājiem pirmajā instancē atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

20. Padomes prasījumi Tiesai ir šādi:

- noraidīt apelācijas sūdzību;
- aizstāt Vispārējās tiesas juridiskos argumentus attiecībā uz pilnvaru deleģēšanu;
- piespriest apelācijas sūdzības iesniedzējai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

21. Komisijas prasījumi Tiesai ir šādi:

- atcelt pārsūdzēto rīkojumu;
- noraidīt prasību kā nepieņemamu;
- pakārtoti noraidīt prasību kā nepieņemamu, ciktāl tā attiecas uz Komisiju, un pārējā daļā nodot lietu atpakaļ izskatīšanai Vispārējā tiesā jauna sprieduma taisīšanai;
- piespriest apelācijas sūdzības iesniedzējai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

22. 2016. gada 18. janvāra tiesas sēdē mutvārdu apsvērumus sniedza *H*, Padome un Komisija.

**** Rīkojums *H*/Padome u.c., T-271/10 R, EU:T:2010:315.

***** Rīkojums *H*/Padome u.c., T-271/10, EU:T:2014:702.

V – Apelācijas sūdzības pamatu vērtējums

A –Par apelācijas sūdzības pirmo pamatu

1) Lietas dalībnieku apsvērumi

23. Ar savu pirmo pamatu apelācijas sūdzības iesniedzēja apgalvo, ka, noraidot viņas prasību kā nepieņemamu, nerīkojot tiesas sēdi, Vispārējā tiesa ir pārkāpusi viņas tiesības uz aizstāvību un Vispārējās tiesas Reglamenta (turpmāk tekstā – “Reglaments”) 114. panta prasības.

24. Padome un Komisija lūdz Tiesu šo apelācijas sūdzības pamatu noraidīt.

2) Analīze

25. Es arī uzskatu, ka šis apelācijas sūdzības pamats ir nepamatots.

26. Reglamenta 114. pantā nav paredzēts, ka Vispārējai tiesai ir jāriko tiesas sēde, ja lietas dalībnieks lūdz pieņemt lēmumu par prasības pieņemamību, neaplūkojot lietu pēc būtības. Saskaņā ar šī noteikuma 3. punktu, “*ja vien Vispārējā tiesa nelemj citādi, pārējā procesa daļa notiek mutvārdos*” *****. Tādēļ tajā skaidri ir paredzēts, ka šādā gadījumā Vispārējā tiesa var izlemt lietu, nerīkojot tiesas sēdi.

27. Tiesa vairākkārt ir apstiprinājusi, ka Reglamenta 114. panta noteikumi nepiešķir lietas dalībniekiem tiesības uz mutvārdu procesu Vispārējā tiesā ***** un lietas dalībnieku tiesības uz aizstāvību netiek pārkāptas tikai tāpēc, ka Vispārējā tiesa izlemj lietu, nerīkojot mutvārdu procesu *****. Šajā tiesvedībā apelācijas sūdzības iesniedzēja nav izvirzījusi nevienu pierādījumu saistībā ar apgalvoto viņas tiesību uz aizstāvību pārkāpumu.

28. Šādos apstākļos ir jāatgādina, ka, pretēji apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvojumiem, rīkojums par pagaidu noregulējumu nenozīmē, ka tiek atzīta Vispārējās tiesas kompetence izskatīt lietu. Proti, šajā rīkojumā Vispārējās tiesas priekšsēdētājs uzskatīja, ka nav jālemj par prasības pieņemamību *****.

29. Tādējādi Vispārējā tiesa ir pareizi nospriedusi, ka tās rīcībā bija pietiekama informācija, lai turpinātu izskatīt lietu, nerīkojot mutvārdu procesu. Tādēļ pirmais apelācijas sūdzības pamats ir jānoraida.

B –Par apelācijas sūdzības otro pamatu

1) Lietas dalībnieku apsvērumi

30. Otrais apelācijas sūdzības pamats attiecas uz pārsūdzētā rīkojuma 29.–48. punktu, kuros Vispārējā tiesa norādīja, ka, ievērojot LES 24. panta 1. punktu un LESD 275. pantu, tās kompetencē nebija izskatīt prasību. Vispārējā tiesa uzskatīja, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas situācija neietilpst nevienā no izņēmumu gadījumiem no vispārējā noteikuma, ka Eiropas Savienības tiesām nav kompetences

***** Mans izcēlums.

***** Tostarp skat. rīkojumu *Regione Puglia*/Komisija, C-586/11 P, EU:C:2013:459, 19. punkts.

***** Šajā ziņā skat. spriedumu *Regione Siciliana*/Komisija, C-417/04 P, EU:C:2006:282, 35. un 37. punkts.

***** Rīkojums *H/Padome u.c.*, T-271/10 R, EU:T:2010:315, 26. punkts.

KĀDP jautājumos. Vispārējā tiesa uzskatīja, ka apstrīdētos lēmumus ir pieņēmis misijas vadītājs atbilstoši pilnvarām, ko viņam deleģējušas Itālijas iestādes. Līdz ar to tā secināja, ka pārbaudīt apstrīdēto lēmumu tiesiskumu un izskatīt prasību par zaudējumu atlīdzību ir Itālijas tiesu kompetencē. Visbeidzot tā piebilda, ja Itālijas tiesa, kuras kompetencē ir pārbaudīt apstrīdētos lēmumus, tos atzītu par prettiesiskiem, tā varētu to konstatēt un izdarīt vajadzīgos secinājumus pat attiecībā uz šo lēmumu pastāvēšanu.

31. Apelācijas sūdzības iesniedzēja kritizē šos konstatējumus galvenokārt divu iemeslu dēļ. Pirmkārt, viņa apgalvo, ka Tiesas kompetencē neietilpst tikai tie tiesību akti, kas pieņemti saskaņā ar LES 25. pantā paredzētajiem mērķiem, ievērojot LES 31. pantā noteiktās procedūras. Lēmums par personāla pārcelšanu būtu uzskatāms par tīri administratīvu lēmumu, nevis KĀDP aktu LES 24. panta 1. punkta un LESD 275. panta izpratnē. Otrkārt, apelācijas sūdzības iesniedzēja apgalvo, ka LESD 275. pantā minētais jēdziens “ierobežojoši pasākumi” attiecas uz visiem Eiropas Savienības tiesību aktiem, kas apdraud privātpersonu intereses, tostarp apstrīdētajiem lēmumiem. Viņasprāt, šo nostāju atbalsta Vispārējās tiesas spriedums lietā *Sogelma* *****.

32. Padome uzskata, ka šie argumenti ir nepamatoti: Vispārējā tiesa pareizi atteicās no jurisdikcijas. Tomēr Padome uzskata, ka pārsūdzētā rīkojuma pamatojumā ir pieļautas divas kļūdas tiesību piemērošanā. Pirmkārt, pieņemot lēmumu par *H* pārcelšanu, misijas vadītājs neizmantoja pilnvaras, kuras viņam ir deleģējusi izcelsmes dalībvalsts, bet gan kompetenta ES iestāde (pati Padome). Otrkārt, valsts tiesas, kura izskata lietu, kompetencē nav atcelt apstrīdētos aktus. Tomēr Padome uzskata, ka šīs kļūdas nepadara par spēkā neesošiem Vispārējās tiesas secinājumus.

33. Savukārt Komisija apelācijas sūdzības iesniedzējas kritikai par pārsūdzēto rīkojumu piekrit daļēji, lai gan tā uzskata, ka prasība ir nepieņemama. Komisija uzskata, ka Tiesai piešķirtā kompetence pārbaudīt KĀDP tiesību aktus nav tik ierobežota, kā to ir noteikusi Vispārējā tiesa. Komisija norāda, ka LES 24. panta 1. punkts un LESD 275. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka Tiesai nav kompetences tikai attiecībā uz KĀDP tiesību aktiem par valsts ārpolitikas izpausmi (*actes de Gouvernement*), nevis tiem, ar kuriem šī politika tiek tikai īstenota. Pakārtoti Komisija uzskata, ka ar LES 24. panta 1. punkta un LESD 275. panta noteikumiem ir paredzēts, ka Tiesas kompetencē neietilpst tikai apgalvoto KĀDP tiesību normu pārkāpumu pārbaude, savukārt citu Savienības tiesību normu pārkāpumi ir tai piekritīgi. Līdz ar to Tiesa var pārbaudīt to tiesību aktu likumību, kas ir pieņemti KĀDP kontekstā, ja apgalvotā spēkā neesamība izriet no iespējamā tādu tiesību aktu pārkāpuma, kas nav KĀDP tiesību normas. Tomēr Komisija uzskata, ka šī apelācijas sūdzība ir nepieņemama šādu iemeslu dēļ: pirmkārt, apstrīdētie lēmumi nevar tikt uzskatīti tikai par īstenošanas aktiem, jo tie ir operatīva rakstura; otrkārt, saskaņā ar apelācijas sūdzības iesniedzējas pirmajā instancē norādītajiem atcelšanas pamatiem Vispārējai tiesai vai nu bija jāinterpretē Lēmums 2009/906 (kas tai nav piekritīgs), vai arī jāattiecinā tie uz Itālijas iestādēm (proti, jāiesniedz tādas prasības kontekstā, kas tiktu celta Itālijas tiesā).

2) Vērtējums

34. Lai novērtētu apelācijas sūdzības iesniedzējas izvirzītos argumentus, vispirms uzskatu par lietderīgu tos apskatīt atbilstošā tiesiskā regulējuma kontekstā. Šajā ziņā es īsi paskaidrošu dažus būtiskus aspektus attiecībā uz Lisabonas līgumā paredzēto KĀDP jautājumu pārbaudi tiesā. Pēc tam, pirms izdarīt secinājumus par apgalvotajām kļūdām tiesību piemērošanā pārsūdzētajā rīkojumā, es izvērtēšu katru no šiem argumentiem.

***** Spriedums *Sogelma/EAR*, T-411/06, EU:T:2008:419.

a) Ievads: par Tiesas kompetenci KĀDP jautājumos

35. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru ar Līgumiem ir izveidota pilnīga tiesību aizsardzības līdzekļu un procedūru sistēma, kuras mērķis ir nodrošināt Savienības tiesību aktu tiesiskuma pārbaudi tiesā, uzticot to Tiesai. Līdz ar to fiziskas vai juridiskas personas, kas LESD 263. panta ceturtajā daļā minēto pieņemamības nosacījumu dēļ nevar tieši apstrīdēt vispārpiemērojamus Eiropas Savienības tiesību aktus, ir aizsargātas pret šo aktu piemērošanu attiecībā uz tām. Ja minēto tiesību aktu ieviešana ir Savienības iestāžu ziņā, šīs personas var celt tiešu prasību Savienības tiesās par piemērošanas aktiem, ievērojot LESD 263. panta ceturtajā daļā paredzētos nosacījumus, un atbilstoši LESD 277. pantam – savas prasības pamatošanai atsaukties uz attiecīgā vispārīgā tiesību akta prettiesiskumu. Savukārt, ja šī ieviešana ir dalībvalstu ziņā, tās var norādīt uz attiecīgā ES tiesību akta spēkā neesamību valsts tiesās un likt tām atbilstoši LESD 267. pantam šajā ziņā vērsties Tiesā ar prejudiciāliem jautājumiem *****.

36. Tomēr šie principi nav pilnībā piemērojami ES tiesību aktiem, kas ir pieņemti KĀDP jomā. Būtībā LES 24. panta 1. punktā un LESD 275. pantā ir paredzēts, ka Tiesai nav kompetences attiecībā uz noteikumiem par KĀDP, kā arī tiesību aktiem, kas pieņemti, pamatojoties uz šiem noteikumiem, izņemot divus speciālus gadījumus. Pirmkārt, Tiesas kompetencē ir pārraudzīt LES 40. panta ievērošanu, ar kuru tiek paredzēti noteikumi par KĀDP un citu ES kompetenču savstarpēju nošķiršanu. Otrkārt, Tiesas kompetencē ir izskatīt fiziskas vai juridiskas personas celtās prasības par tādu lēmumu atcelšanu, kuri paredz “ierobežojošus pasākumus”, kurus ir pieņēmusi Padome saskaņā ar KĀDP.

37. Manuprāt, ir jāatzīst, ka KĀDP jomā Savienībai ir pilnvaras pieņemt tiesību aktus, kas ir juridiski saistoši ne tikai tās iestādēm, bet arī dalībvalstīm. LES 24. panta 3. punkta ***** un 31. panta 1. punkta ***** formulējums ir īpaši izsmeļošs šajā ziņā. No otras puses, nav paredzēts, ka KĀDP jomā Savienība pieņem tiesību aktus, kas paredz vispārīgus abstraktus noteikumus, ar kuriem tiek radītas indivīda tiesības un pienākumi *****.

38. Būtībā tas izskaidro to, kāpēc KĀDP, kopš tā tika izveidota ar Māstrihtas līgumu, tiek uzskatīta par noteikumu kopumu, kuru es definētu kā *lex imperfecta* *****, un tas tā ir no diviem aspektiem.

***** Skat. spriedumu *Inuit Tapiriit Kanatami u.c./Parlaments un Padome*, C-583/11 P, EU:C:2013:625, 92. un 93. punkts un tajos minētā judikatūra.

***** Šīs tiesību normas attiecīgajā daļā ir paredzēts: “Uzticības un savstarpējas solidaritātes garā dalībvalstis *aktīvi un konsekventi* atbalsta Savienības ārpolitiku un drošības politiku un *ievēro* Savienības darbību šajā jomā. [...] Tās *atturas* no jebkādas rīcības, kas ir pretrunā Savienības interesēm vai varētu liegt tai būt iedarbīgam, vienotam spēkam starptautiskās attiecībās. Padome un Augstais pārstāvis *nodrošina* šo principu *ievērošanu*” (mans izcēlums).

***** Šajā tiesību normā ir paredzēts: “Ikviens Padomes loceklis, kas atturas no balsošanas, var kvalificēt savu atturēšanos, oficiāli par to paziņojot saskaņā ar šo apakšpunktu. *Šādā gadījumā tam lēmums nav jāpiemēro, bet jāatzīst, ka lēmums uzliek saistības Savienībai.* Savstarpējas solidaritātes garā attiecīgā dalībvalsts *atturas* no jebkādas rīcības, kas varētu būt pretrunā vai traucēt Savienības rīcībai, kura pamatojas uz šo lēmumu, un pārējās dalībvalstis respektē tās nostāju” (mans izcēlums).

***** Tā es izprotu aizliegumu Savienībai pieņemt “leģislatīvus aktus” KĀDP jomā, kā tas ir noteikts LES 24. panta 1. punktā un 31. panta 1. punktā.

***** Tas ir sens jēdziens, kas izriet no romiešu tiesībām un parasti tiek izmantots, lai aprakstītu tiesību aktu, ar kuru tiek uzlikti pienākumi vai tiek noteikts uzvedības aizliegums, bet kurā nav paredzētas nekādas sankcijas par tā pārkāpumu.

39. Pirmkārt, Līgumos nav skaidri paredzēta izpildes un sankciju piemērošanas procedūra tiesas ceļā. Līdz ar to ir gandrīz neiespējami nodrošināt, lai nepakļāvīgas dalībvalstis ***** vai ES iestādes, kas nav ievērojušas tiesību normas *****, ievērotu šīs tiesību normas.

40. Otrkārt, personām, kuru tiesības varētu tikt pārkāptas ar tiesību aktiem, kas ir pieņemti KĀDP ietvaros, ir pieejami ierobežoti tiesību aizsardzības līdzekļi. Proti, iespējas vērsties Tiesā – vai nu tieši, iesniedzot tiešo prasību tajā, vai netieši, iesniedzot lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, – ir stipri ierobežotas.

41. Šajā ziņā ir jānorāda, ka personas var iegūt noteikta veida aizsardzību, vērstoties valsts tiesās. Proti, saskaņā ar pastāvīgo judikatūru efektīvas tiesību aizsardzības tiesā princips ir vispārējs Savienības tiesību princips, kas ir apstiprināts arī Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantā *****. Nozīmīgi, ka LES 19. panta 1. punktā ir noteikts, ka “dalībvalstis nodrošina tiesību aizsardzības līdzekļus, kas ir pietiekami efektīvi tiesiskās aizsardzības nodrošināšanai jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības” ***** . Savukārt LESD 274. pantā ir paredzēts, ka “domstarpības, kurās viena puse ir Savienība, tāpat ir dalībvalstu tiesu jurisdikcijā, izņemot gadījumus, kad Līgumi paredz [Tiesas] jurisdikciju”.

42. Kā Tiesa vairākkārt to ir atkārtojusi, valsts tiesas sadarbībā ar Tiesu pilda tām kopīgi uzticētu uzdevumu, lai nodrošinātu, ka Līgumu piemērošanā un interpretēšanā tiek ievērotas tiesiskums ***** . Tādējādi dalībvalstīm ir jāizveido tāda tiesību aizsardzības līdzekļu un procedūru sistēma, kas nodrošina tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā ievērošanu ***** .

43. Ja attiecīgais jautājums netiek regulēts ar Savienības tiesību normām, katras dalībvalsts tiesību sistēmā ir jānosaka kompetentās tiesas un jāparedz sīki procesuāli noteikumi prasībām, kas ir paredzētas, lai aizsargātu tiesības, kuras attiecīgajām personām ir noteiktas Savienības tiesībās. Procesuālie noteikumi, kas ir piemērojami šāda veida tiesvedībām valsts tiesās, nevar būt nelabvēlīgāki par tiem, kas tiek piemēroti līdzīgām tiesvedībām valsts līmenī (līdzvērtības princips), un tie nevar padarīt praktiski neiespējamu vai pārmērīgi sarežģītu to tiesību izmantošanu, kuras piešķir ES tiesības (efektivitātes princips) ***** .

44. Neraugoties uz iepriekš minēto, man ir skaidrs, ka valsts tiesām piešķirtās pilnvaras gadījumos, kad saskaņā ar Līgumiem Tiesai nav jurisdikcijas, noteikti ir ierobežotas. Es to paskaidrošu konkrētāk šo secinājumu 101.–103. punktā.

***** Es uzskatu, ka var pamatoti uzskatīt, ka LES 7. pantā paredzētās procedūras par ES vērtību nopietniem pārkāpumiem ir jāpiemēro arī attiecībā uz dalībvalstu rīcību (vai bezdarbību) KĀDP kontekstā. No otras puses, šķiet, ka pārkāpumu tiesvedības atbilstoši LESD 258.–260. pantam vispār netiek piemērotas attiecībā uz vienkāršiem KĀDP noteikumu pārkāpumiem. Tomēr ir ierosināts, ka šis process ir pieejams, ja sistēmiska un ilglaicīga KĀDP noteikumu neievērošana (iespējams līdz ar citu ES tiesību normu neievērošanu) varētu nozīmēt ES ārējās rīcības vispārējo noteikumu pārkāpumu vai LES 4. panta 3. punktā noteiktā lojālas sadarbības principa neievērošanu, kam ir īpaša nozīme KĀDP kontekstā (it īpaši skat. LES 24. panta 3. punktu). Skat., piemēram, Hillion, C., “A powerless court? The European Court of Justice and the common Foreign and Security Policy”, Hart Publishing, Oksforda, 2014, 24.–28. lpp. Tomēr šajā lietā šis jautājums netiek skatīts.

***** Piemēram, šķiet, ka nepastāv nekāda kontroles procedūra, lai pārbaudītu, vai iestādes rīcība (vai bezdarbība) KĀDP jomā atbilst LES V sadaļas 2. nodaļas noteikumiem.

***** Skat. spriedumu *Unibet*, C-432/05, EU:C:2007:163, 37. punkts un tajā minētā judikatūra.

***** Saskaņā ar LES 4. panta 1. punktu un 5. panta 2. punktu kompetences, kas nav piešķirtas Savienībai, paliek dalībvalstīm. Tādējādi valsts tiesām vajadzētu saglabāt jurisdikciju, ja Līgumu autori to nepiešķir Tiesai. Skat. ģenerāladvokāta P. Mengoci [P. Mengozzi] secinājumus lietā *Gestoras Pro Amnistia* u.c./Padome (C-354/04 P, EU:C:2006:667), 104. punkts, un ģenerāladvokātes J. Kokotes [J. Kokott] viedokli atzinuma procedūrā lietā 2/13, EU:C:2014:2475, 96. punkts.

***** Atzinums 1/09, EU:C:2011:123, 69. punkts un tajā minētā judikatūra.

***** Spriedums *T & L Sugars* un *Sidul Açucares*/Komisija, C-456/13 P, EU:C:2015:284, 49. punkts un tajā minētā judikatūra.

***** Spriedums *Unibet*, C-432/05, EU:C:2007:163, 39. un 43. punkts un tajos minētā judikatūra.

45. KĀDP noteikumu kopuma *lex imperfecta* raksturs ir acīmredzams ar Māstrihtas līgumu izveidotā otrā pilāra *sui generis* mantojumu: jaukta veida kārtība, kas apvienoja (tobrīd) Kopienu un starptautisko publisko tiesību iezīmes *****. Apstākļi, ka nav saistoša strīdu noregulēšanas mehānisma tiesas ceļā, ir acīmredzami raksturīgs KĀDP starpvaldību aspektam. Turklāt lielākajā daļā (ja ne visās) Savienības dalībvalstu valsts tiesas tradicionāli praksē izmanto noteikta veida ierobežojumus, ja ir jāīsteno tiesas kontrole attiecībā uz valsts tiesību aktiem ārpolitikas jomā *****.

46. Tomēr šobrīd KĀDP ir neatņemama Savienības tiesību sistēmas daļa, pat ja tā saglabā konkrētas iezīmes. Tā rezultātā parastie izpildes un sankciju piemērošanas mehānismi, kas pastāv starptautisko publisko tiesību kontekstā, nevar tikt tai piemēroti.

47. Pirmkārt, pretēji valstīm, kas rīkojas saskaņā ar starptautisko publisko tiesību noteikumiem, Savienības dalībvalstis nevar brīvi izvēlēties veidu, kādā noregulēt strīdu, kas ir radies starp tām *****. LESD 344. panta formulējums ir nepārprotams šajā ziņā *****; kā arī Tiesas nesēnā judikatūra apstiprina diezgan stingru šīs tiesību normas interpretāciju *****. Tādēļ, lai gan Tiesai (un valsts tiesām) ir piešķirta ierobežota kompetence KĀDP jomā, nevienai citai tiesu iestādei nevar uzticēt ekskluzīvu uzdevumu šajā jomā, lai nodrošinātu, ka “tiek ievērots tiesiskums Līgumu interpretēšanā un piemērošanā” *****.

48. Otrkārt, nekāda veida represijas vai citas dalībvalsts piemērotas sankcijas nav pieņemamas Savienības tiesību sistēmā *****; tostarp KĀDP jomā. Kā Tiesa ir noteikusi, dalībvalsts nekādā gadījumā nav tiesīga vienpusēji veikt labošanas vai aizsardzības pasākumus, “lai novērstu citas dalībvalsts iespējamu Līgumos paredzētu tiesību normu neievērošanu” ***** vai “lai novērstu kādas iestādes iespējamu [ES] tiesību normu neievērošanu” *****.

49. Šie apsvērumi vēl vairāk pamato uz KĀDP attiecinātos ierobežojumus, kas ir ietverti ar Līgumiem izveidotajā pārbaudes tiesā sistēmā. Šajā tiesvedībā nav nozīmes tam, vai šāda sistēma ir saderīga ar principu, ka Savienība ir dibināta, ievērojot tiesiskuma principu. Faktiski šī sistēma ir apzināta Līguma autoru izvēle nepiešķirt Tiesai vispārīgu un pilnīgu jurisdikciju pār Savienības Līgumiem kopumā. Tādējādi Tiesa nevar interpretēt Līguma noteikumus, lai paplašinātu savu jurisdikciju, pārsniedzot šajos noteikumos paredzēto vai radot jaunus tiesību aizsardzību līdzekļus, kas Līgumos nav paredzēti *****. Tiesai, tāpat kā jebkurai citai ES iestādei, ir jāievēro kompetences piešķiršanas princips. It īpaši atbilstoši LES 13. panta 2. punktam Tiesai ir “jādarbojas saskaņā ar Līgumos noteiktajām pilnvarām un atbilstīgi tajos izklāstītajām procedūrām, nosacījumiem un mērķiem”. Tādējādi vajadzības gadījumā dalībvalstis ir tās, kurām ir jāveic reformas šobrīd spēkā esošajā sistēmā atbilstoši LES 48. pantam *****.

***** Skat. spriedumu *Kadi un Al Barakaat International Foundation*/Padome un Komisija, C-402/05 P un C-415/05 P, EU:C:2008:461, 202. punkts.

***** Skat. vispārīgi Crawford, J., *Brownlie's Principles of Public International Law*, 8. izd.: Oxford University Press, Oksforda, 2008, 88., 103. un nākamās lpp.

***** Par starptautiskajām publiskajām tiesībām skat. Permanent Court of International Justice, Status of Eastern Carelia, Advisory opinion, 1923, P.C.I.J. (B sēr.), Nr. 5 (23. jūlijs), 27. lpp. Skat. arī Shaw, M. N., *International Law*, 6. izd., Cambridge University Press, Kembridža, 2008, 1014. lpp.

***** Šajā tiesību normā ir paredzēts: “Risnot domstarpības, kas saistītas ar Līgumu interpretāciju vai piemērošanu, dalībvalstis apņemas izmantot tikai tādas domstarpību izšķiršanas metodes, kādas paredz Līgumi.”

***** It īpaši skat. atzinumu 2/13, EU:C:2014:2454, 201.–214. punkts.

***** Skat. LES 19. panta 1. punktu.

***** Šajā ziņā skat. ģenerāladvokāta F. Ležē [P. Léger] secinājumus lietā *Hedley Lomas*, C-5/94, EU:C:1995:193, 27. punkts.

***** Spriedums Komisija/Francija, 232/78, EU:C:1979:215, 9. punkts.

***** Spriedums Komisija/Grieķija, C-45/07, EU:C:2009:81, 26. punkts.

***** Skat. šajā ziņā spriedumu *Unión de Pequeños Agricultores*/Padome, C-50/00 P, EU:C:2002:462, 44. punkts.

***** Spriedums *Unión de Pequeños Agricultores*/Padome, EU:C:2002:462, 45. punkts.

50. Ņemot vērā iepriekš minēto, nedrīkst aizmirst Līgumos paredzēto jurisdikciju Tiesai šajā jomā, lai arī tā ir ierobežota. Šajā ziņā Tiesa ir noteikusi, ka tiesību normām par tās jurisdikcijas ierobežošanu lemt par Savienības tiesību aktu spēkā esamību un interpretāciju ir izņēmuma raksturs, un kā tādas tās ir šauri interpretējamas *****. Tādējādi Tiesa ir apstiprinājusi kompetenci attiecībā uz tiesību aktiem, kuri, lai gan ir pieņemti KĀDP kontekstā, tiek pamatoti ar horizontāliem juridiskajiem pamatiem vai arī pamatiem, kuri nav saistīti ar KĀDP, vai nu materiāltiesiskā ***** , vai procesuālā ***** ziņā. Turklāt Tiesa ir tiesīga, no vienas puses, pārbaudīt, vai KĀDP tiesību akts būtu bijis jāpieņem, pamatojoties uz tiesību normu, kas neietilpst KĀDP ***** , un, no otras puses, vai KĀDP tiesību akts, kas tā iezīmju, piemērojamības un seku dēļ neietilpst tās kompetencē, būtu bijis jāpieņem kā tāds KĀDP tiesību akts, attiecībā uz kuru tai piemīt kompetence izņēmuma kārtā *****.

51. Ņemot vērā šos apstākļus, es tagad izvērtēšu dažādos apsvērumus, kas saistībā ar apelācijas sūdzības iesniedzējas otro pamatu ir izvirzīti, lai pamatotu viņas apgalvojumu, ka Vispārējā tiesa bija kompetenta izskatīt viņas prasību.

b) Pirmā daļa: par tiesību normām un aktiem, kas neietilpst Tiesas kompetencē

52. Apelācijas sūdzības otrā pamata pirmā daļa izraisa konstitucionāla rakstura jautājumu, kas ir saistīts ar tās tiesību jomas robežām, kurā Tiesai nav kompetences. Galveno jautājumu var formulēt šādi: vai no Tiesas kompetences būtībā tiek izslēgti visi KĀDP tiesību akti vai tikai noteiktas to kategorijas?

53. Šajā jautājumā es piekrītu Padomei, ka, izņemot Līgumos skaidri paredzētos izņēmuma gadījumus, Tiesas kompetencē nav izskatīt prasības par KĀDP tiesību aktiem.

54. Vispirms gribu uzsvērt, ka LES 24. panta 1. punkts ir viena no svarīgākajām tiesību normām attiecībā uz KĀDP. Faktiski tā ir nākamā tiesību norma pēc tās, kas ievada LES V sadaļas 2. nodaļas (“Īpaši noteikumi par kopējo ārpolitiku un drošības politiku”) 1. iedaļu (“Kopīgi noteikumi”). Lai arī LES 23. pantā ir definēti KĀDP mērķi, LES 24. pantā ir noteikta KĀDP piemērojamība, tās institucionālā pamatsistēma un pamatprincipi.

55. It īpaši LES 24. panta 1. punktā vispirms tiek definēta KĀDP piemērošanas joma: tā attiecas uz “visām ārpolitikas jomām un visiem jautājumiem saistībā ar Savienības drošību”. Pēc tam tiek noteikta tās institucionālā pamatsistēma, skaidri paredzot, ka uz KĀDP attiecas “īpaši noteikumi un procedūras”, kā arī nosakot, cik nozīmīga loma šajā jomā ir Eiropadomei, Padomei un Augstajam pārstāvim. Visbeidzot LES 24. panta 1. punktā ir paredzēts, ka, ievērojot dažus izņēmumus, Tiesai “nav jurisdikcijas attiecībā uz šiem noteikumiem”.

56. Tādējādi, interpretējot to kontekstā, jēdziens “šiem noteikumiem” var attiekties tikai uz visiem noteikumiem, kas ir paredzēti LES par KĀDP: proti, uz visu LES V sadaļas 2. nodaļu. Šo interpretāciju apstiprina arī LESD 275. panta formulējums, kurā ir skaidri paredzēts, ka Tiesai nav kompetences attiecībā uz noteikumiem par KĀDP.

***** Šajā ziņā skat. spriedumus *Segi* u.c./Padome, C-355/04 P, EU:C:2007:116, 53. punkts, un *Gestoras Pro Amnistia* u.c./Padome, C-354/04 P, EU:C:2007:115, 53. punkts.

***** Spriedums *Elitaliana/Eulex Kosovo*, C-439/13 P, EU:C:2015:753, 41.–50. punkts.

***** Spriedums *Parlaments/Padome*, C-658/11, EU:C:2014:2025, 69.–74. punkts.

***** LES 40. pants.

***** Šajā ziņā un pēc analogijas skat. spriedumus *Segi* u.c./Padome, C-355/04 P, EU:C:2007:116, un *Gestoras Pro Amnistia* u.c./Padome, C-354/04 P, EU:C:2007:115.

57. Tādēļ nedz burtiska, nedz sistēmiska atbilstošo Līguma noteikumu interpretācija atbalsta apelācijas sūdzības iesniedzējas un Komisijas izvirzītos argumentus par dažādu KĀDP tiesību aktu kategoriju nošķiršanu, ņemot vērā to raksturu un saturu.

58. Konkrētāk, runājot par apelācijas sūdzības iesniedzējas argumentiem, es uzskatu, ka LES V sadaļas 2. nodaļa ietver, no vienas puses, ne tikai tādus noteikumus kā LES 25. un 31. pants, kas attiecas uz galveno politikas lēmumu pieņemšanu, ko veic Eiropadome un Padome šajā jomā, bet, no otras puses, arī noteikumus, kas regulē šo dažādo tiesību aktu (kuriem ir izpildes, operatīvs vai īstenošanas raksturs) pieņemšanu, izmantojot dažādas procedūras, no citu struktūru puses: proti, Augstā pārstāvja ***** , dalībvalstu ***** un PDK ***** puses. Turklāt ir jāuzskata, ka Tiesai nav kompetences arī uz KĀDP tiesību aktiem, kurus ir izdevusi cita ES struktūra, kas ir izveidota, pamatojoties uz KĀDP noteikumiem, kurai LES V sadaļas 2. nodaļā minētās iestādes un struktūras var deleģēt normatīvas pilnvaras. Faktiski ar LESD 275. pantu tiek piebilsts, ka Tiesai nav jurisdikcijas attiecībā uz “tiesību aktiem, kas pieņemti saistībā ar noteikumiem par [KĀDP]”.

59. Katrā ziņā man šķiet, ka lielākā daļa LES V sadaļas 2. nodaļā paredzēto tiesību aktu var tikt uzskatīti par “administratīviem”, ja ar to ir domāts, ka ar tiem tiek regulēta ES vai valsts administrāciju darbība. Kā jau iepriekš minēts, Savienībai nav pilnvaru pieņemt leģislatīvus aktus šajā jomā, un līdz ar to KĀDP tiesību normas noteikti attiecas uz to, ko šīs administrācijas drīkst un ko nedrīkst darīt. Šķiet, ka pēc sava rakstura KĀDP ir operatīva politika: tāda, saskaņā ar kuru Savienība ievēro tās (plaši definētos) mērķus, izmantojot (plaši definētu) rīcību kopumu, kam galvenokārt ir izpildes un politisks raksturs. Jēdziena “administratīvs akts” plašā interpretācija, ko aizstāv apelācijas sūdzības iesniedzēja, tomēr mazinātu LES 24. panta 1. punktā un LESD 275. pantā paredzēto izņēmumu piemērošanas jomu tādā mērā, ka tā būtu pagrūti saskaņojama ar šo noteikumu plašo formulējumu.

60. Tālāk par Komisijas izvirzītajiem argumentiem man ir jānorāda, ka mani nepārlicina ierosinātā nošķiršana starp valsts ārpolitikas tiesību aktiem (vai *actes de gouvernement*) un īstenošanas tiesību aktiem.

61. Vispirms, ņemot vērā, ka nedz Līgumos, nedz atbilstošā Tiesas judikatūrā nav nekādas atsauces, kā arī iztrūkstot Komisijas precīziem paskaidrojumiem, man nav pilnībā skaidra šo divu jēdzienu nozīme. Proti, pat tad, kad tiesas sēdē Komisijai tika lūgts precizēt šo jautājumu, tā centās, cik spēja, lai sniegtu kādus kritērijus vai principus, kurus varētu izmantot, lai nošķirtu šīs divas tiesību aktu kategorijas. Šķiet, ka grūtības Komisijai sagādāja arī lūgums kā piemēru minēt konkrētus īstenošanas tiesību aktus, kas būtu pieņemti šai tiesvedībai līdzīgā kontekstā un kas neietvertu faktisku ārpolitikas elementu.

62. Lai kā arī būtu, man ir jānorāda, ka LES V sadaļas 2. nodaļā ir vairāki noteikumi, kas veido juridisko pamatu īstenošanas tiesību aktu pieņemšanai ***** . Man ir radies iespaids, ka, ievērojot KĀDP raksturu un darbību ***** , bieži šiem tiesību aktiem ir būtiska politiska nozīme un jutīgums. Vispārīgi runājot, šķiet, ka pat attiecībā uz aspektiem, kuriem ir izpildes vai organizatorisks raksturs, īstenošanas tiesību akti ir KĀDP rīcības neatņemama sastāvdaļa, ņemot vērā to pieņemšanas kontekstu. Manuprāt, ir grūti noteikt tiesību akta administratīvo elementu, neņemot vērā sasniedzamo ārpolitikas mērķi.

***** It īpaši skat. LES 27. pantu un 34. panta 4. punktu.

***** It īpaši skat. LES 24. panta 3. punktu, 28. panta 2.–5. punktu, 32., 34. un 35. pantu.

***** Skat. LES 38. pantu.

***** It īpaši skat. iepriekš minētos noteikumus 40.–42. zemsvirtras piezīmē.

***** Skat. iepriekš šo secinājumu 59. punktu.

63. Tomēr Komisija apgalvo, ka Līgumu autoru nodomam atbilst tikai valsts ārpolitikas aktu izslēgšana no Tiesas kompetences. Tomēr, kā to norāda Padome, Komisija neiesniedz pierādījumus, kas apstiprinātu tās apgalvojumu. Patiesībā šķiet, ka Lisabonas līguma rašanās vēsture neapstiprina LES 24. panta 1. punkta un LESD 275. panta šauru interpretāciju, kā to ierosina Komisija *****.

64. Manuprāt, ja Līgumu autoru nodoms attiecībā uz Tiesas kompetenci būtu bijis ieviest izņēmumu ar daudz šaurāku piemērojamību – būtībā ierobežojot to ar valsts ārpolitikas tiesību aktiem – viņi LES 24. panta 1. punktu un LESD 275. pantu būtu formulējuši citādi. Proti, šo noteikumu plašs formulējums ir tiešā pretrunā LESD 276. panta šaurākajam formulējumam, kurā ir paredzēti Tiesas kompetences izņēmumi attiecībā uz noteikumiem par brīvības, drošības un tiesiskuma telpu *****.

65. Šajā ziņā es uzskatu, ka ir jāizvērtē arī Komisijas piedāvātā alternatīvā LES 24. panta 1. punkta un LESD 275. panta interpretācija. Komisija apgalvo, ka šos noteikumus var interpretēt tādējādi, ka tie Tiesas kompetenci ierobežo tikai attiecībā uz noteiktiem *pamatiem*, kas ir iesniegti Tiesā, nevis attiecībā uz konkrēta rakstura un satura tiesību aktiem. Citiem vārdiem sakot, Tiesa nevarētu interpretēt noteikumus, kas ir saistīti ar KĀDP, bet tai pamatoti netiktu liegts pārbaudīt ES tiesību aktu (tostarp to, kas ir pieņemti KĀDP kontekstā) tiesiskumu, ja spēkā neesamības pamati attiektos uz noteikumiem, kas neietilpst KĀDP.

66. Mani nepārliecina šī LES 24. panta 1. punkta un LESD 275. panta pakārtotā interpretācija. Šķiet, ka Komisija atkal neņem vērā pašu šo tiesību normu tekstu un to plašo formulējumu. Kā jau iepriekš uzsvērts, LESD 275. panta noteikumi paredz, ka Tiesai nav jurisdikcijas attiecībā uz “tiesību aktiem, kas pieņemti saistībā ar noteikumiem par [KĀDP]”. Tādējādi, ja vien nav piemērojams kāds no tajos skaidri minētajiem izņēmumiem, Tiesa nav kompetenta interpretēt vai pārbaudīt tāda tiesību akta esamību spēkā, kas ir pieņemts, pamatojoties uz KĀDP noteikumiem, lai gan ir iespējami spēkā neesamības pamati. Līdz ar to es nesaskatu tiesību akta formulējumā ietvertu pamatu nošķiršanai atkarībā no pamatu rakstura, kā to ierosina Komisija.

67. Tomēr tas nenozīmē, ka KĀDP tiesību aktu esamība spēkā nekad nevar tikt pārbaudīta, ja tie ir pretrunā noteikumiem, kas nav saistīti ar KĀDP. Proti, Tiesas kompetencē ir pārbaudīt atbilstību LES 40. pantā ***** paredzētajai klauzulai par savstarpēju neietekmēšanu.

68. Pirms Lisabonas līguma stāšanās spēkā Tiesa vairākkārt ir nospriedusi, ka ar bijušo LES 47. pantu Savienības tiesai tika piešķirtas pilnvaras nodrošināt, lai tiesību akti, kuri ir pieņemti KĀDP kontekstā, neskartu pilnvaras, ko EK līguma normas piešķir Kopienai *****.
Ar Lisabonas līgumu šī tiesību norma pēc būtības tika atcelta un aizstāta ar LES 40. pantu. Lai gan ir nebūt ne nenozīmīgi grozījumi, kas tika izdarīti šajā tiesību normā, manuprāt, šis judikatūras būtība

***** It īpaši skat. Konvencijas dokumentus CONV 734/03, *Panti par Tiesu un Vispārējo tiesu*; un CONV 689/1/03 REV 1, *Papildu ziņojums par kopējās ārpolitikas un drošības politikas kontroli tiesā*. Šie dokumenti attiecas uz Līguma par Konstitūciju Eiropai projekta III-282. panta izstrādi, kas būtībā atbilst pašreizējam LESD 275. pantam. Par šo jautājumu skat. ģenerālvokātes J. Kokotes viedokli atzinuma procedūrā lietā 2/13, EU:C:2014:2475, 90. punkts.

***** Šajā tiesību normā ir paredzēts: “[Tiesa], *īstenojot tai uzticētās pilnvaras saistībā ar [..] noteikumiem par brīvības, drošības un tiesiskuma telpu, nav kompetenta pārbaudīt kādas dalībvalsts policijas vai citu tiesību aizsardzības dienestu darbības likumību vai samērību, vai tādu dalībvalstu pienākumu izpildi, kas attiecas uz likumības un kārtības uzturēšanu un iekšējas drošības sargāšanu*” (mans izcēlums).

***** Šajā tiesību normā ir paredzēts: “[KĀDP] īstenošana neietekmē iestāžu veikto procedūru un iestādēm piešķirto pilnvaru piemērošanu, kas paredzētas Līgumos, lai īstenotu Savienības kompetenci, kas minēta [LESD] 3. līdz 6. pantā. Tāpat arī to politiku īstenošana, kas minēta šajos pantos, neietekmē iestāžu veikto procedūru un iestādēm piešķirto pilnvaru piemērošanu, kas Līgumos noteiktas Savienības kompetences īstenošanai saskaņā ar [nodaļu par KĀDP]”.

***** Skat. spriedumu Komisija/Padome (“ECOWAS”), C-91/05, EU:C:2008:288, 33. punkts un tajā minētā judikatūra.

joprojām ir spēkā:***** Tiesa var pārbaudīt, vai KĀDP tiesību akti bija jāpieņem, pamatojoties uz tiem Līgumu noteikumiem, kas ir saistīti ar citām politikām. Tādējādi Tiesai ir jāpiemēro “smaguma centra” kritērijs, lai noteiktu atbilstošu juridisko pamatu tiesību aktam, kas ir pieņemts KĀDP kontekstā, bet par kuru tiek apgalvots, ka tas bija jāpieņem, pamatojoties uz materiālo tiesību normu, kas nav saistīta ar KĀDP*****.

69. Turklāt, riskējot pieļaut, ka LES 40. panta piemērojamība un nozīme tiek ievērojami mazināta, man šķiet, ka Tiesai ir jābūt kompetencei arī pārbaudīt, vai ar KĀDP tiesību aktu aplinkus netiek grozīts tiesību akts, kas ir pieņemts, pamatojoties uz ar KĀDP nesaistītiem noteikumiem. Ja tas tā būtu, ir skaidrs, ka tiktu ietekmēta Līgumos paredzēto procedūru piemērošana un iestāžu pilnvaru apjoms attiecībā uz citu Savienības kompetenču izmantošanu*****.

70. Šajā ziņā es norādišu, ka Tiesa līdz šim nav vēl paudusi konkrētu nostāju par to, vai ES tiesību aktam var būt divi vai vairāki materiāltiesiskie pamati, apvienojot ar KĀDP saistītus un ar to nesaistītus noteikumus***** . Manuprāt, vismaz lielākajā daļā gadījumu KĀDP tiesību normas un noteikumi, kas nav saistīti ar KĀDP, nebūtu savienojami, jo to pieņemšanai piemērojamās procedūras ir pārāk atšķirīgas, lai tās saskaņotu. Šajos apstākļos KĀDP tiesību akts, kas ietver ar KĀDP nesaistītus elementus, kuri nav KĀDP galvenā elementa papildelements vai kam attiecībā uz citu ES tiesību jomu ir ietekme, kurai nav tikai gadījuma raksturs, ir pamatoti nelikumīgs, jo tā vietā būtu bijuši jāpieņem divi atsevišķi tiesību akti.

71. Tādējādi saskaņā ar LES 40. pantu, to pareizi interpretējot, Tiesa var pārbaudīt *noteiktus* pamatus par KĀDP tiesību akta spēkā neesamību, jo tas, iespējams, ir pretrunā tiesību aktam vai normai, kas nav saistīta ar KĀDP***** . Tomēr nevar aizmirst vispārējo noteikumu, ka Tiesai nav kompetences KĀDP jomā, izņemot, ja tas ir skaidri atļauts. Es nedomāju, ka LES 24. panta 1. punkts un LESD 275. pants var tikt interpretēts tādējādi, ka Tiesa var izskatīt jebkādu ar KĀDP tiesību aktu radītu pārkāpumu attiecībā uz noteikumu, kas nav saistīts ar KĀDP.

72. Noslēgumā es neredzu Līgumos paredzētus pamatus, lai nošķirtu dažādas KĀDP tiesību aktu kategorijas, saskaņā ar kurām, ievērojot tiesību aktu raksturu vai saturu, tie būtu vai nebūtu piekritīgi Tiesai. Tāpat es neredzu pamatu apgalvojumam par to, ka Tiesa vienmēr var pārbaudīt KĀDP tiesību aktus, ja nav ievēroti noteikumi, kas nav saistīti ar KĀDP.

c) Otrā daļa: par jēdzienu “ierobežojoši pasākumi”

73. Apelācijas sūdzības otrā pamata otrā daļa ir saistīta ar vēl vienu svarīgu jautājumu, kas attiecas uz LESD 275. pantā minēto jēdzienu “ierobežojoši pasākumi”.

74. Es nedomāju, ka jēdzienu “ierobežojoši pasākumi”, lai arī Līgumos tas netiek skaidri definēts, varētu, kā to uzskata apelācijas sūdzības iesniedzēja, attiecināt uz visiem ES tiesību aktiem, kas apdraud privātpersonu intereses. Faktiski LESD 275. panta gramatiskā, sistēmiskā un vēsturiskā interpretācija atklāj, ka šim jēdzienam ir šaurāka piemērojamība.

***** Turpretī ir diskutabli, vai joprojām ir piemērojams pieņēmums, ka kolīzijas gadījumā ar KĀDP noteikumiem ir jāpiemēro noteikumi, kas nav saistīti ar KĀDP. Tomēr šajā tiesvedībā tam nav nozīmes.

***** Šobrīd Tiesa pamatoti var veikt pārbaudi arī pretējā gadījumā: proti, vai tiesību akts, kas ir pieņemts saistībā ar politiku, kura neattiecas uz KĀDP, būtu bijis jāpieņem, pamatojoties uz KĀDP tiesību normām.

***** It īpaši tas būtu gadījumā, ja Savienībai, pretēji aizliegumam, kas ir noteikts LES 24. panta 1. punktā un 31. panta 1. punktā, būtu jāpieņem tiesību akti, kuri to ietekmes dēļ būtībā ir lēģislatīva rakstura un var ietekmēt citas ES politikas.

***** Šis jautājums radās lietā Parlaments/Padome, C-263/14, kas pašlaik tiek izskatīta.

***** Tomēr, kā Komisija apgalvo savos rakstveida apsvērumos, LES 40. pants nav piemērojams šajā tiesvedībā. Faktiski arī pieteicēja nav atsaukusies uz šo tiesību normu.

75. Jēdziens “ierobežojoši pasākumi” ir minēts arī LESD 215. pantā, kura otrajā daļā ir skaidri noteikts, ka šādi pasākumi tiek pieņemti “attiecībā uz fiziskām vai juridiskām personām un nevalstiskām grupām vai struktūrām”. Nozīmīgi, ka gan LESD 215. pantā, gan tā 257. pantā ir atsauce uz ES lēmumiem, kas ir pieņemti saskaņā ar KĀDP noteikumiem. Acīmredzami abas tiesību normas attiecas uz vienu un to pašu pasākumu kategoriju.

76. Nenoliedzami, ka šos pasākumus parasti uzskata par “sankcijām”. Tie ir instrumenti, kas attiecas uz ES ārējās rīcības jomu un kas tiek pieņemti kā atbildes reakcija uz tādu valsts, vienības vai personas rīcību, kuru Savienība uzskata par nelikumīgu. Piemēram, tas var būt gadījumā, ja nav ievērots starptautisks nolīgums, kura līgumslēdzēja ir Savienība, vai starptautisko publisko tiesību paražu tiesību normas. Tā tas var būt arī gadījumā, ja rīcība apdraud starptautisko mieru vai drošību. Pēdējo gadu laikā sankcijas ir piemērotas arī valstīm atkārtotu pamattiesību pārkāpumu gadījumā vai vienībām un personām, kas ir saistītas ar teroristiskām organizācijām.

77. Šo pasākumu raksturs līdzinās soda raksturam: ierobežot noteiktu tiesību izmantošanu, kas pretējā gadījumā piemistu šim subjektam. To sākotnējais mērķis ir pamudināt vai piespiest nosodāmās rīcības izpildītāju to pārtraukt vai izmainīt to *****.

78. Ņemot vērā iepriekš minēto, jēdziens “ierobežojoši pasākumi” ir samērā plašs: tas ietver finanšu un ekonomiskās sankcijas (tādas kā aktīvu iesaldēšana vai ierobežojumi veikt ieguldījumus), pasākumus attiecībā uz ceļošanu (tostarp ceļošanas vai ieceļošanas aizliegumi), pasākumus tirdzniecības jomā (tādi kā pilnīgs embargo, noteiktu preču vai pakalpojumu importa vai eksporta ierobežojumi, tirdzniecības nolīgumu vai atbalsta programmu darbības apturēšana vai denonsēšana) un diplomātiskos pasākumus (piemēram, diplomātisko attiecību pārtraukšana) *****.
Tomēr šo jēdzienu nevar vēl vairāk paplašināt, kā to apgalvo apelācijas sūdzības iesniedzēja, attiecinot to uz Savienības tiesību aktiem, kuriem nav “sankciju” iezīmju un kuru mērķis nav veicināt vai nodrošināt piespiedu kārtā tās tiesību normas vai principa ievērošanu, kas iespējami tiek pārkāpti.

79. Līgumu jauno noteikumu rašanās vēsture apstiprina šo interpretāciju. Iekļaujot LESD 275. pantā “ierobežojošus pasākumus” kā vienus no pārbaudāmiem tiesību aktiem, Lisabonas līguma autoru nodoms bija novērst ar Līgumu radīto iepriekšējās kārtības anomāliju, kad tiesā varēja pārbaudīt Savienības sankcijas, kas tika pieņemtas KĀDP kontekstā un kas tika īstenotas, izmantojot Kopienas pasākumus *****; nevis sankcijas, kas tika pieņemtas un izpildītas tikai ar KĀDP tiesību aktiem *****.
Tādējādi saskaņā ar pašreizējiem Līgumiem Tiesa ir kompetenta pārbaudīt visu to ES sankciju likumību, kas ir pieņemtas KĀDP kontekstā un ir vērstas pret fiziskām vai juridiskām personām, neņemot vērā to īstenošanas veidu. Sankcijas, kas tiek īstenotas ar KĀDP tiesību aktiem, ir pārbaudāmas, tikai ievērojot LESD 275. pantā noteiktos nosacījumus, savukārt sankciju, kuras tiek īstenotas ar tiesību aktiem, kas nav saistīti ar KĀDP, likumība tiek pārbaudīta standarta pārbaudē, balstoties uz vispārīgajām normām par Tiesas jurisdikciju.

80. Tādēļ LESD 275. pants nav vis paredzēts, lai pārbaudītu tiesā visus KĀDP tiesību aktus, kam varētu būt ierobežojoša iedarbība uz privātpersonām, bet gan tikai lai pārbaudītu pret privātpersonām KĀDP kontekstā pieņemtās un īstenotās “sankcijas”.

***** Šajā ziņā skat. spriedumu *National Iranian Oil Company*/Padome, C-440/14 P, EU:C:2016:128, 82. punkts.

***** Detalizētāku pārskatu skat. Beaucillon, C., *Les mesures restrictives de l'Union européenne*, Bruylant, Brisele, 2014, 25. un 26. lpp.

***** Šie pasākumi bija balstīti uz toreizējo EKL 301. pantu (tagad LESD 215. pants) un attiecībā uz privātpersonām – uz toreizējo EKL 308. pantu (tagad LESD 352. pants). Par Tiesas kompetenci attiecībā uz šiem pasākumiem skat. spriedumu *Kadi* un *Al Barakaat International Foundation*/Padome un Komisija, C-402/05 P un C-415/05 P, EU:C:2008:461.

***** Skat. iepriekš 45. zemsēšanas piezīmē minētos Konvencijas dokumentus CONV 734/03 (27. un 28. lpp.) un CONV 689/1/03 REV 1 (3., 5. un 6. lpp.).

81. Tāpat apelācijas sūdzības iesniedzēja nevar rast pamatojumu saviem apgalvojumiem Vispārējās tiesas spriedumā lietā *Sogelma*. Kā Vispārējā tiesa pareizi noteica pārsūdzētā rikojuma 36.–38. punktā, tiesību akts, kuru tiesa lietā *Sogelma* uzskatīja par pārbaudāmu, bija akts, kuru bija izdevusi ES struktūra, kas tika izveidota toreizējā Kopienas pīlāra *****; nevis otrā pīlāra kontekstā. Līdz ar to Vispārējā tiesa (plaši, tomēr, manuprāt, pareizi) interpretēja bijušo EKL 230. pantu, saskaņā ar kuru Savienības tiesām tika piešķirta vispārēja jurisdikcija pārbaudīt to Kopienas tiesību aktu esamību spēkā, kuri rada tiesiskas sekas. Tā kā *EUPM* ir izveidota un darbojas KĀDP jomā, šajā lietā apelācijas sūdzības argumenti nozīmētu tagadējā LES 24. panta 1. punkta un LESD 275. panta interpretāciju *contra legem*.

d) Izskatāmā lieta

82. Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, uzskatu, ka arī apelācijas sūdzības iesniedzējas izvirzītais otrais apelācijas pamats ir nepamatots.

83. Pirmkārt, nav nekādu šaubu, ka apstrīdētie lēmumi precīzi atbilst jēdzienam par tiesību aktiem, kuri ir pieņemti, pamatojoties uz ar KĀDP saistītiem noteikumiem LES 24. panta un LESD 275. panta nozīmē. Ar šiem lēmumiem *EUPM* misijas vadītājs izmantoja pilnvaras, kuras viņam uzticētas ar Lēmumu 2009/906, kas ir atbilstoši LES 43. panta 2. punktam pieņemts tiesību akts.

84. Esmu iepriekš izskaidrojis, kāpēc es uzskatu par nepamatotiem argumentus, ka KĀDP tiesību aktu izslēgšana no Tiesas kompetences neattiecas uz administratīvajiem vai īstenošanas aktiem, pat ja tie ir balstīti uz KĀDP noteikumiem. Līdz ar to apstrīdētie lēmumi nav tiesību akti, kas sava rakstura vai satura dēļ ietilpst Tiesas jurisdikcijā.

85. Katrā ziņā, pat ja Tiesa atzītu apelācijas sūdzības iesniedzējas un Komisijas izvirzītos argumentus, es nedomāju, ka apstrīdētos lēmumus var uzskatīt tikai par administratīviem vai īstenošanas aktiem. Kā to norāda Padome un Komisija, lēmums – ko ir pieņēmis *EUPM* misijas vadītājs – par prokurora amata ieņemšanu misijas reģionālajā birojā, nevis jurista (*legal officer*) amatu tās galvenajā birojā, ir operatīvs lēmums, kam nav pilnībā administratīvs raksturs. Proti, šim lēmumam ir nozīmīga ietekme attiecībā uz veidu, kādā *EUPM* sadala pienākumus, un uz tās darbības efektivitāti. Līdz ar to administratīvajam elementam apstrīdētajos lēmumos (cilvēkresursu sadalījums) ir tikai otršķirīga nozīme attiecībā pret galveno ārpolitikas elementu, kas ir saistīts ar *EUPM* darbības reorganizāciju operatīvajā līmenī. Šajā kontekstā būtu lietderīgi norādīt, ka ar lēmumu par apelācijas sūdzības iesniedzējas pārcelšanu uz reģionālo biroju Banja Lukā viņas tiesiskais vai ekonomiskais statuss būtībā netika grozīts. It īpaši ar minēto lēmumu netika ietekmēta nedz viņas dienesta pakāpe, nedz atalgojums. Turklāt, iesniedzot oficiālu pieteikumu par norīkošanu, apelācijas sūdzības iesniedzēja skaidri apstiprināja, ka viņa piekrīt ieņemt arī citu amatu *EUPM* nekā tas, uz kuru viņa piesakās *****.

***** Tā bija Eiropas Rekonstrukcijas aģentūra (ERA), kas tika izveidota ar Padomes 1999. gada 15. novembra Regulu (EK) Nr. 2454/1999, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1628/96 par palīdzību Bosnijai un Hercegovinai, Horvātijai, Dienvidslāvijas Federatīvajai Republikai un Bijušai Dienvidslāvijas Maķedonijas Republikai, it īpaši izveidojot ERA (OV L 299, 1. lpp.).

***** Skat. pieteikuma veidlapu "Eiropas Savienības policijas misija (*EUPM*)", ko *H* parakstījis 2008. gada 10. novembrī. Skat. arī Standarta darbības procedūru VI nodaļas ("Personāla vadība") 2.6. iedaļu ("Pārcelšana"), kurā ir paredzēts, ka "*EUPM* starptautiski norīkotais personāls turpina ieņemt savu amatu vienu gadu. Tomēr ar īpašiem operatīviem, personiskiem vai/un medicīniskiem iemesliem viņi var tikt pārcelti uz citu amatu *EUPM* ietvaros, ņemot vērā [misijas vadītāja] lēmumu".

86. Tomēr savā apelācijas sūdzībā tās iesniedzēja apgalvo, ka viņas pārceļšanas patiesie motīvi nebija operatīva, bet gan disciplināra rakstura. Protams, ja būtu jāuzskata, ka apstrīdētie lēmumi ir pieņemti disciplināras rīcības rezultātā, to likumību varētu apšaubīt, ņemot vērā, ka misijas vadītājs nevar īstenot disciplināro uzraudzību attiecībā uz norikoto personālu *****. Tomēr apgalvojums, ka misijas vadītājs nav kompetents pieņemt apstrīdētos lēmumus, ir tikai atceļšanas pamats ***** , uz ko var atsaukties tiesā, kura ir kompetenta pārbaudīt šādus lēmumus. Citiem vārdiem sakot, pats fakts, ka struktūrai, kas ir izdevusi apstrīdētos lēmumus, varētu nebūt kompetences tos pieņemt, nevar attaisnot kompetences piešķiršanu Tiesai pretēji Līgumos paredzētajam.

87. Otrkārt, šķiet, ka neviens no abiem izņēmuma gadījumiem attiecībā uz principu, ka KĀDP tiesību akti ir izslēgti no Tiesas kompetences, nav piemērojams apstrīdētajiem lēmumiem. Vispirms neviens no lietas dalībniekiem nav apgalvojis – izmantojot LES 40. pantā izmantoto terminoloģiju –, ka šie lēmumi var ietekmēt procedūru piemērošanu un iestāžu pilnvaru apjomu, kas tiek paredzēts atbilstoši Savienības kompetences jomām, kuras nav saistītas ar KĀDP. Otrkārt, vēl jo nozīmīgāk ir tas, ka lēmums par misijas personāla pārceļšanu nevar tikt uzskatīts par “ierobežojošu pasākumu” LESD 275. panta nozīmē.

88. Tādējādi arī otrais apelācijas pamats ir jānoraida.

VI – Novērtējuma sekas

89. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, Vispārējā tiesa pareizi konstatēja, ka tā nav kompetenta pārbaudīt apstrīdēto lēmumu spēkā esamību, un tādēļ to likumība bija jāpārbauda un prasība par zaudējumu atlīdzību bija jāizskata nosūtītājas dalībvalsts (Itālijas) tiesām *****. Līdz ar to apelācijas sūdzība ir jānoraida.

90. Ņemot vērā iepriekš minēto, nevar izslēgt, ka kompetentās valsts tiesas varētu šaubīties par savas pārbaudes apjomu attiecībā uz apstrīdētajiem lēmumiem, kā arī iespējamām šīs pārbaudes sekām.

91. Ja tas tā ir, atgādināšu šīm tiesām, ka tām ir iespēja – lai gan reizēm pienākums – iesniegt Tiesā lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu saskaņā ar LESD 267. pantu. Šajā ziņā Tiesa joprojām tām var sniegt atbalstu lietu izspriešanā, ievērojot LES 24. panta 1. punktā un LESD 275. pantā noteiktās robežas. Manuprāt, šādiem lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu ir jābūt ļoti vēlamiem, jo tie ietver acumirkli pamanāmas priekšrocības. Pirmkārt, tie ļautu Tiesai noteikt, vai attiecīgās prejudiciāla nolēmuma tiesvedības kontekstā tā ir kompetenta interpretēt valsts tiesā apstrīdēto tiesību aktu vai attiecīgos pieteicēja norādītos KĀDP noteikumus ***** . Proti, valsts tiesai var būt šaubas, vai pamattiesvedībā aplūkots ES tiesību akts vai normas neietilpst Tiesas kompetencē saskaņā ar LES 24. panta 1. punktā un LESD 275. pantā paredzēto vispārējo noteikumu vai, gluži otrādi, tie var ietilpt vienā no šī noteikuma izņēmumiem (piemēram, jo ir jāpiemēro LES 40. pants). Otrkārt, vēl jo nozīmīgāk ir tas, ka Tiesa varētu interpretēt Savienības horizontāla rakstura (materiāltiesiskas vai procesuālas) tiesību normas ***** vai vispārējos

***** Skat. Lēmuma 2009/906 6. panta 5. punktu.

***** Skat. LESD 263. pantu.

***** Šis secinājums atbilst arī principam, kas ir pamatā Lēmuma 2009/906 8. panta 2. punktam, kura attiecīgajā daļā ir paredzēts, ka “dalībvalsts vai ES iestāde, kas ir norikojusi kādu personāla locekli, ir atbildīga par sūdzību izskatīšanu saistībā ar norikojumu, ja sūdzību iesniedz personāla loceklis vai ir saņemta sūdzība par viņu”.

***** Pēc analogijas skat. spriedumus *Segi* u.c./Padome, C-355/04 P, EU:C:2007:116, un *Gestoras Pro Amnistia* u.c./Padome, C-354/04 P, EU:C:2007:115.

***** No kurām visnozīmīgākās ir Eiropas Savienības Pamattiesību harta.

Savienības tiesību principus (tāds kā lojālas sadarbības princips vai rūpības pienākums) ***** , kas arī varētu būt piemērojams pamattiesvedībā ***** . It īpaši Tiesa varētu precizēt valsts procesuālās autonomijas robežas, izskaidrojot tiesiskās sekas, kas izriet no valsts tiesas pienākuma saskaņā ar LES 19. panta 1. punktu sniegt tiesību aizsardzības līdzekļus, kuri ir pietiekami, lai nodrošinātu privātpersonu efektīvu tiesisko aizsardzību.

92. Lai kā arī būtu, lai izvērtētu vienu no Padomes iebildumiem par pārsūdzēto rīkojumu un izteiktu viedokli par konkrētiem jautājumiem, kuri tika gari apspriesti tiesas sēdē, es pakavēšos pie valsts tiesvedības trim papildus aspektiem: i) piemērojamā tiesiskā regulējuma, ii) atbildētāja identitātes un iii) valsts tiesas pilnvarām.

93. Pirmkārt, attiecībā uz pamattiesvedībā piemērojamo regulējumu minēšu šādus aspektus. Attiecībā uz procesuālajām tiesību normām iepriekš jau izskaidroju, ka valsts tiesību normas ir piemērojamas, ievērojot līdzvērtības un efektivitātes principus. Savukārt attiecībā uz materiālajām tiesību normām vēlos uzsvērt, ka KĀDP tiesību akta likumību var pārbaudīt, tikai ņemot vērā Savienības tiesību normas un vispārējos principus, kuri attiecas uz konkrēto gadījumu. Šajā kontekstā valsts tiesām ir jāņem vērā arī ES iestāžu rīcības brīvība, kurai tām jāpiemīt KĀDP jomā ***** . Turpretī Savienības tiesību akta spēkā esamību nekad nevar pārbaudīt attiecībā pret valsts tiesību normām vai principiem.

94. Otrkārt, man šķiet svarīgi precizēt, kurš īsteno valsts tiesā apstrīdēto KĀDP pasākumu aizstāvību. Uzskatu, ka tas būtu atkarīgs no saskaņā ar apstrīdēto aktu izmantoto pilnvaru rakstura. Ja izmantotās pilnvaras šajā tiesību aktā *tieši* deleģēja dalībvalsts iestādes, kurām šī struktūra sniedz ziņojumu un pār kuru tās saglabā noteiktas uzraudzības pilnvaras, atbildētājam būtu jābūt šai dalībvalstij. Turpretī, ja šīs struktūras izmantoto pilnvaru izcelsme ir saistīta ar pilnvarām, kas ar Līgumiem tiek piešķirtas Savienībai, atbildētājam būtu jābūt Savienībai.

95. Attiecībā uz šo lietu es piekritu Padomei, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, pārsūdzētā rīkojuma 50. un 51. punktā nosakot, ka misijas vadītājs rīkojās, ievērojot pilnvaras, kuras viņam deleģējusi apelācijas sūdzības iesniedzējas izcelsmes dalībvalsts.

96. *EUPM*, civilās krīzes pārvarēšanas misija, ir Savienības operatīva rīcība, kas ir izveidota atbilstoši LES 43. panta 2. punktam. Saskaņā ar LES 38. pantu PDK ir tā, kas Padomes un Augstā pārstāvja vadībā īsteno misijas politisku kontroli un stratēģisku vadību. Turklāt Padome var pilnvarot PDK pieņemt attiecīgus lēmumus par misijas politisko kontroli un stratēģisko vadību.

97. Tomēr tādas misijas, kāda ir *EUPM*, faktisko darbību un ikdienas vadību īsteno tās komandķēde, ko stratēģiskā līmenī vada civilais operāciju komandieris, bet operatīvajā līmenī – misijas vadītājs ***** . Abus iecel un attiecīgas pilnvaras viņiem piešķir Padome un/vai PDK. Arī ziņojumu viņi, tieši vai netieši, sniedz Padomei un PDK ***** .

***** Skat. ģenerālvokāta N. Jēskinena [*N. Jääskinen*] secinājumus lietā *Elitaliana/Eulex Kosovo*, C-439/13 P, EU:C:2015:341, 28. punkts.

***** Pēc analogijas skat. spriedumu *Pupino*, C-105/03, EU:C:2005:386.

***** Skat. šajā ziņā pēc analogijas spriedumu *Atlanta Fruchthandelsgesellschaft* u.c. (I), C-465/93, EU:C:1995:369, 37. punkts.

***** Skat. attiecīgi Lēmuma 2009/906 5. panta 2. punktu un 6. panta 1. punktu.

***** Skat. jo īpaši Lēmuma 2009/906 9. un 10. pantu.

98. Tā ir tiesa, ka operatīvā kontrole pār dalībvalstu nosūtīto personālu uz *EUPM* no norīkotājas dalībvalsts tika nodota civilajam operāciju komandierim, kas savukārt to uzticēja misijas vadītājam *****. Tomēr tas nenozīmē istu vai tiešu pilnvaru deleģēšanu, vismaz ne pārsūdzētā rīkojuma 51. punktā minēto mērķu izpratnē.

99. Pieņemot apstrīdētos lēmumus, misijas vadītājs rīkojās kā Savienības struktūra, ievērojot Padomes vai PDK viņam piešķirtās pilnvaras, pamatojoties uz Savienības tiesību normām. Tāpēc šos lēmumus nevar attiecināt uz Itālijas iestādēm, kā Vispārējā tiesa to noteica pārsūdzētā rīkojuma 50. punktā: tie tika pieņemti nevis dalībvalsts, bet gan Savienības vārdā. Līdz ar to apelācijas sūdzības iesniedzējai prasība ir jāceļ pret Savienību kompetentajā valsts tiesā, lūdzot atzīt apstrīdēto lēmumu nepiemērojamību un/vai zaudējumu atlīdzību.

100. Savienība valsts tiesās parasti tiek pārstāvēta atbilstoši LESD 335. panta noteikumiem.

101. Treškārt, attiecībā uz valsts tiesu pilnvarām es atkal piekrītu Padomei, ka – pretēji tam, ko Vispārējā tiesa ir noteikusi pārsūdzētā rīkojuma 53. punktā, – šīs tiesas nevar atcelt tiesību aktu, ko ir pieņēmusi Savienības iestāde vai Savienības izveidota struktūra, ja vien šis tiesību akts nav pieņemts, pamatojoties uz pilnvarām, kuras ir deleģējusi attiecīgā dalībvalsts.

102. Nesen lietā *Schrems* ***** Tiesa no jauna apstiprināja galveno principu, kas izriet no lietas

Foto-frost ***** , ka valsts tiesām ir tiesības pārbaudīt Savienības tiesību aktu esamību spēkā, tomēr tās nav apveltītas ar pilnvarām, saskaņā ar kurām tās pašas konstatē šāda tiesību akta spēkā neesamību. Manuprāt, šis princips ir piemērojams arī KĀDP kontekstā, lai gan nav nevienas ES tiesas, kurai būtu šādas pilnvaras. Valsts procesi – ņemot vērā noteikumus par tiesībām celt prasību, pieņemamību, tiesisko pārstāvību, noilguma termiņu, pierādījumu sniegšanu, konfidencialitāti un citiem aspektiem – var nebūt piemēroti, lai spriestu par Savienības tiesību aktu spēkā esamību. Šie procesi ir paredzēti citiem mērķiem un nevar garantēt ES iestāžu un dalībvalstu procesuālās tiesības, kas ir salīdzināmas ar tām, kuras tām ir Tiesā *****. Apstākļi, ka šiem lietas dalībniekiem būtu neiespējami vai sarežģīti sniegt savus apsvērumus tiesvedībā par Savienības tiesību akta spēkā esamības pārbaudi, savukārt liegtu valsts tiesām izspriest lietu, ņemot vērā visus attiecīgos tiesiskos un faktiskos apstākļus. Tā tas ir, neņemot vērā iespējamās smagās sekas, kas varētu rasties attiecībā uz Savienības un dalībvalstu drošību un ārpolitiku, valsts tiesai atceļot KĀDP tiesību aktu.

103. Tādēļ, ja valsts tiesa, kurā ir apstrīdēts Savienības tiesību akts, konstatē, ka šis akts patiešām ir nelikumīgs, jo ar to tiek pārkāptas Savienības augstākas hierarhijas tiesību normas, tā varētu tikai apturēt tā piemērojamību attiecībā pret pieteicēju un vajadzības gadījumā piespriest zaudējumu atlīdzību. Šajā ziņā ir jāatgādina, ka Tiesa vairākkārt ir atzinusi, ka valsts tiesas drīkst noteikt apturēšanas pasākumus attiecībā uz Savienības aktiem, ja ir ievēroti judikatūrā

***** Skat. Lēmuma 2009/906 5. panta 4. punktu un 6. panta 2. punktu.

***** Spriedums *Schrems*, C-362/14, EU:C:2015:650, 62. punkts.

***** Spriedums *Foto-Frost*, 314/85, EU:C:1987:452, 15.–20. punkts.

***** It īpaši skat. Tiesas statūtu 23., 40., 42. un 56. pantu un Tiesas Reglamenta 37. panta 1. punktu, 38. panta 4. punktu, 76. panta 3. punktu un 96. pantu.

*Zuckerfabrik****** noteiktie principi. Ja Tiesa nav kompetenta izskatīt valsts tiesas lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, šādā gadījumā tai Savienības iestādei, kas ir pieņēmusi tiesību aktu, ir jāizdara vajadzīgie secinājumi no valsts tiesas lēmuma: atceļot vai grozot tiesību aktu, kura piemērošana attiecībā pret pieteicēju tika apturēta. Proti, valsts tiesas lēmumam par Savienības tiesību akta likumīgumu pamatoti nav *erga omnes* iedarbības.

104. Visbeidzot pārsūdzētā rīkojuma pamatojumā pieļautās divas kļūdas tiesību piemērošanā neietekmē Vispārējās tiesas šajā rīkojumā izdarīto secinājumu spēkā esamību: saskaņā ar LES 19. panta 1. punktu un 24. panta 1. punktu, kā arī LESD 275. pantu Tiesa nav kompetenta izskatīt apelācijas sūdzības iesniedzējas iesniegto sūdzību, jo tā ir piekritīga Itālijas tiesām.

VII – Tiesāšanas izdevumi

105. Atbilstoši Reglamenta 138. panta 1. punktam lietas dalībniekam, kuram spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs.

106. Ja Tiesa piekrīt manam apelācijas sūdzības vērtējumam, tad saskaņā ar Reglamenta 137., 138. un 184. pantu *H* ir jāatlīdzina tiesāšanās izdevumi gan pirmajā instancē, gan apelācijas instancē.

VIII – Secinājumi

107. Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, es iesaku Tiesai lemt šādi:

- apelācijas sūdzību noraidīt;
- piespriet *H* atlīdzināt tiesāšanās izdevumus abās instancēs.

***** Būtībā šie nosacījumi ir šādi: i) ja valsts tiesai ir nopietnas šaubas par Savienības tiesību akta spēkā esamību un gadījumā ja Tiesai vēl nav uzdots jautājums par apstrīdētā tiesību akta spēkā esamību, valsts tiesai šāds jautājums pašai ir jāuzdod Tiesai; ii) ja jautājums ir steidzams tādā ziņā, ka, lai novērstu, ka lietas dalībniekam, kurš tos lūdz, tiek nodarīts būtisks un neatgriezenisks kaitējums, ir vajadzīgi pagaidu pasākumi; iii) ja valsts tiesa pienācīgi ņem vērā Eiropas Savienības intereses un iv) ja, izvērtējot visus šos apstākļus, valsts tiesa ievēro jebkādas Savienības tiesu nolēmumus par Savienības pasākuma likumību vai pagaidu noregulējuma piemērošanu, kura mērķis ir Eiropas Savienības līmenī noteikt līdzīgus pagaidu pasākumus. Skat. spriedumus *Zuckerfabrik Süderdithmarschen un Zuckerfabrik Soest*, C-143/88 un C-92/89, EU:C:1991:65, un *Atlanta Fruchthandelsgesellschaft* u.c. (I), C-465/93, EU:C:1995:369.